

Κατερίνα Ιατρίδου 2017

Προσεγγίσεις στον Λύκο
και τα επτά κατσικάκια
των αδελφών Γκριμ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΛΥΚΟ ΚΑΙ ΤΑ ΕΠΤΑ ΚΑΤΣΙΚΑΚΙΑ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΚΡΙΜ

Κατερίνα Ιατρίδου

Περίληψη

Η έρευνα εξετάζει δύο ελληνικές αποδόσεις (1995, 2015) του παραμυθιού *Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια* των αδελφών Γκριμ (1857). Η έρευνα δείχνει διαφορές στον τρόπο διαμεσολάβησης του αφηγητή, και στις πολιτισμικές αλλαγές που έχουν συντελεστεί στο διάστημα των είκοσι χρόνων που απέχει χρονικά η μία μετάφραση από την άλλη. Μια παράμετρος που μοιάζει να αλλάζει είναι η 'απόσταση εξουσίας' μεταξύ γονέα και παιδιού, ανάμεσα σε άλλες πολιτισμικές αξίες που φαίνεται να μεταβάλλονται ανάμεσα στα δύο μεταφράσματα, ενώ η παρουσία της εικόνας είναι επίσης καταλυτική στην απόδοση του 2015. Η έλλειψη (1995) ή η συμμετοχή (2015) της εικόνας φαίνεται να συνάδει με την επιδιωκόμενη διαμεσολαβητική οπτική της εκάστοτε εκδοχής. Η συμμετοχή της συνεισφέρει σημαντικά στη σκιαγράφηση ταυτοτήτων στο κείμενο και συμπληρώνει τη διαμεσολάβηση.

Λέξεις-κλειδιά

Παραμύθι, αδελφοί Γκριμ, διαπαιδαγώγηση, διαμεσολάβηση, πολιτισμικές αξίες, απόσταση εξουσίας, αστικό-αγροτικό περιβάλλον

1. Το έργο και η εποχή

Το έργο των αδελφών Γκριμ, συλλογή παραμυθιών που εξελίχθηκε στα πιο αγαπημένα του κόσμου, που έχουν μεγαλώσει γενιές παιδιών και ενέπνευσαν ατελείωτες εκδοχές. Στην παρούσα εργασία χρησιμοποιήθηκε η αρχική εκδοχή του 1812-1815, και οι δύο επιλεγμένες

μεταφράσεις φαίνεται επίσης να βασίστηκαν στη συγκεκριμένη εκδοχή των αδελφών Γκριμ.

Το παραμύθι *Ο λύκος και τα επτά κατσικάκια* πραγματεύεται εν ολίγοις την παρακάτω ιστορία: Η μαμά κατσικά φεύγει από το σπίτι και αφήνει μόνα τους τα επτά παιδιά της, προτρέποντάς τα να προσέχουν και να μην ανοίξουν σε κανέναν όσο εκείνη θα λείπει από το σπίτι. Τα προειδοποιεί να προσέξουν πολύ να μην τα ξεγελάσει ο κακός λύκος. Παρ' όλα αυτά ο λύκος καταφέρνει με διάφορα τεχνάσματα να τα ξεγελάσει και να φάει τα έξι από τα επτά κατσικάκια. Το έβδομο καταφέρνει να του ξεφύγει και βοηθά την μητέρα του να σώσει τα αδέρφια του (el.wikipedia.org).

Οι αδελφοί Γκριμ, ο Γιάκομπ (1785-1863) και ο Βίλχελμ (1786-1859) γεννήθηκαν στην πόλη Χάναου, κοντά στην Φρανκφούρτη. Και οι δύο σπούδασαν Νομική στο πανεπιστήμιο του Μάρμπουργκ. Ο Γιάκομπ ήταν πρωτοπόρος στις σπουδές της Φιλολογίας και παρ' ότι το έργο του Βίλχελμ παρεμποδίστηκε λόγω των προβλημάτων υγείας του, τα δύο αδέρφια συνεργάστηκαν για τη δημιουργία ενός λεξικού, το οποίο όμως δε θα ολοκληρωνόταν παρά μόνο έναν αιώνα μετά από τον θάνατό τους. Ωστόσο αυτό που τους έκανε γνωστούς σε όλον τον κόσμο, ήταν η συλλογή πάνω από διακοσίων παραμυθιών που συνέλεξαν από προφορικές πηγές και εξέδωσαν σε δύο τόμους το 1812 και το 1814 αντίστοιχα.

Παρά το γεγονός ότι η αρχική τους πρόθεση ήταν να διατηρήσουν αυτό το υλικό ως μέρος της γερμανικής πολιτιστικής και λογοτεχνικής ιστορίας και η συλλογή τους είχε αρχικά εκδοθεί με ακαδημαϊκές σημειώσεις και χωρίς καμία απολύτως εικονογράφηση, ωστόσο σύντομα απευθύνθηκαν σε παιδικό ακροατήριο. Αυτό εν μέρει οφείλεται και στον Έντγκαρ Τέιλορ, που πραγματοποίησε την πρώτη αγγλική μετάφραση το 1823, συλλέγοντας περίπου πενήντα ιστορίες.

Οι μεταφράσεις έχοντας χρονική απόσταση είκοσι χρόνων η μία από τη άλλη μοιάζει να έχουν εγγράψει πολιτισμικές αλλαγές στον ρόλο του παιδιού μέσα στην οικογένεια και στον τρόπο διαπαιδαγώγησής του. Μία σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δύο βιβλία είναι ότι το μεν βιβλίο *Παραμύθια των αδελφών Γκριμ* (1995) δεν περιέχει εικονογράφηση και το κείμενο είναι μεγαλύτερο σε έκταση από αυτό

του *Ιστορίες με ζωάκια των αδελφών Γκριμ* (2015) όπου το κείμενο είναι πιο συνοπτικό και το βιβλίο είναι εικονογραφημένο. Τα γλωσσικά δεδομένα στην παρούσα έρευνα προέρχονται από τις ακόλουθες εκδόσεις:

- KA Jacob und Wilhelm Grimm: *Kinder- und Hausmärchen*. 2 Bände, Band 1, Berlin 1812/15, S. 17-20.
- KY1 Γκριμ αδελφοί (Γιάκομπ και Βίλχελμ). 1995. *Τα παραμύθια των αδελφών Γκριμ* (Μετάφραση: Μαρία Αγγελίδου). Αθήνα: Άγ-ρα.
- KY2 *Ιστορίες με Ζωάκια των Αδελφών Γκριμ*. 2015. (Μετάφραση: Θεο-δώρα Δαρβίρη). Αθήνα: Ψυχογιός.

2. Απόσταση εξουσίας και διαμεσολάβηση

Η απόσταση εξουσίας είναι μια από τις παραμέτρους που έχουν χρησιμοποιηθεί για την κατηγοριοποίηση των πολιτισμών διεθνώς (Hofstede και Hofstede 2010). Αφορά γενικά την απόσταση εξουσίας που χωρίζει τους συνομιλητές. Αντανακλά μία σειρά απαντήσεων που δόθηκαν σε διάφορες χώρες σχετικά με το βασικό ερώτημα «πώς αντιμετωπίζεται η ανισότητα μεταξύ των ανθρώπων». Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η απόσταση εξουσίας μεταξύ αφηγητή-γονέα και παιδιού, διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα και εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως η κοινωνική τάξη και το μορφωτικό επίπεδο των γονιών κτλ. Η εργασία χρησιμοποιεί την παράμετρο αυτή για να εξηγήσει διαφορές στις δύο αποδόσεις ως προς την διαμεσολάβηση του αφηγητή-γονέα, και στην προκειμένη περίπτωση του εκδοτικού οίκου/μεταφραστή. Παραδείγματος χάριν, στο παράδειγμα 1, η απόσταση εξουσίας φαίνεται από το ότι στο KY1 ο αφηγητής θεωρεί ότι έχει την εξουσία/αρμοδιότητα να χαρακτηρίσει τον λύκο ως *κακό*, ενώ στο KY2, δεν θεωρεί ότι έχει αυτή την αρμοδιότητα.

Παράδειγμα 1

- KA Der Wolf und die sieben jungen Geislein (*Τίτλος*)
(*Ο λύκος και τα επτά κατοικάκια*)
- KY1 Ο κακός λύκος και τα επτά κατοικάκια (*Τίτλος*)

 ΚΥ2 Ο λύκος και τα επτά κατοικάκια (Τίτλος)

Το ΚΥ2 φροντίζει να μην προδιαθέτει το παιδί αρνητικά προς τον λύκο, αποφεύγοντας την κατευθυνόμενη κρίση, και ενισχύοντας την οικολογική συνείδηση, η οποία θεωρούμε ότι πρέπει να αναπτυχθεί, ιδιαιτέρως τα τελευταία χρόνια, καθώς ο λύκος αποτελεί είδος υπό εξαφάνιση.

Στο παράδειγμα 2, το *Μια φορά και έναν καιρό* έχει παραληφθεί στο ΚΥ2. Η εργασία ισχυρίζεται ότι η χρήση ή όχι της φράσης είναι αποτέλεσμα της απόστασης εξουσίας που θεωρεί ο αφηγητής ότι έχει με το παιδί. Καθορίζει τους ρόλους στην επικοινωνιακή περίσταση, είναι σα να υπαινίσσεται "εγώ είμαι ο αφηγητής κι εσύ ακροατής..." στο ΚΥ1. Γιατί πρέπει η κατοικά να είναι *γριά* κι όχι *νέα*; Ίσως γιατί η ηλικία προϋποθέτει μεγαλύτερη απόσταση εξουσίας;

Στο ΚΥ2, η φράση παραλείπεται και ο οικονομικός ορθολογισμός ενισχύεται με το *αγορά*.

Παράδειγμα 2

ΚΑ Eine Geis hatte sieben Junge... σελ. 17

(*Μία κατοικά είχε επτά παιδιά...*)

ΚΥ1 *Μια φορά και έναν καιρό* ήταν μια *γριά* κατοικά, που είχε επτά μικρά κατοικάκια... σελ. 76

ΚΥ2 Φεύγοντας για να πάει στην *αγορά*, η μαμά κατοικά είπε στα μικρά της... σελ. 57

Στο παράδειγμα 3, επίσης είναι εμφανής η απόσταση εξουσίας στο ΚΥ1, σε βαθμό που θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε πως φοβερίζει τα παιδιά (*Τα μάτια σας δεκατέσσερα, μην ανοίξετε σε κανέναν. Γιατί αν τρυπώσει μέσα ο κακός λύκος, θα σας κάνει μια χαψιά*). Αντίθετα, στο ΚΥ2 το *Σας παρακαλώ*, δείχνει μικρότερη απόσταση εξουσίας και πιο ισότιμες σχέσεις μεταξύ γονιών και παιδιού. Επίσης στο ΚΥ2, το χρώμα του δέρματος περιορίζεται ως χαρακτηριστικό του λύκου και περιορίζεται μόνο στις *λατούσες*.

Παράδειγμα 3

- KA ...wahrt euch vor dem Wolf und lasst ihn nicht herein, gebt auch Acht, denn er verstellt sich oft, aber an seiner rauhen Stimme und an seinen schwarzen Pfoten könnt ihr ihn erkennen; hütet euch, wenn er erst einmal im Haus ist, so frisst er euch alle miteinander. σελ. 17
(φουλαχτείτε απ' τον λύκο και μην τον αφήσετε να μπει, προσέξτε, γιατί συχνά προσποιείται, αλλά μπορείτε να τον αναγνωρίσετε από τη βραχνή φωνή του και από τα μαύρα πόδια του· προσέξτε, αν μπει στο σπίτι, θα σας φάει όλα μαζί.)
- KY1 Τα μάτια σας δεκατέσσερα, μην ανοίξετε σε κανέναν. Γιατί αν τρωπώσει μέσα ο κακός λύκος, θα σας κάνει μια χαψιά. Ο λύκος ξέρει ν' αλλάζει τη μορφή του. Θα τον γνωρίσετε όμως απ' τη χοντρή φωνή του κι απ' τα μαύρα του πόδια. σελ. 76
- KY2 Σας παρακαλώ, μην ανοίξετε σε κανέναν. Και προσοχή στον λύκο! Θα τον αναγνωρίσετε από την τρομακτική φωνή του και τις τεράστιες μαύρες πατούσες του. σελ. 57

Στο παράδειγμα 4, τόσο στο KA (*είμαι η μητέρα σας και σας έχω φέρει όμορφα πράγματα*) όσο και στο KY1 (*Η μανούλα γύρισε και έχει φέρει δωράκια για όλους*), η υποτιθέμενη μητέρα παρουσιάζεται να έχει την αρμοδιότητα να φέρνει δωράκια και όμορφα πράγματα και να τα αξιολογεί (*καλά μου παιδάκια*). Στο KY2 η απόσταση εξουσίας αποσιωπείται πάλι. Θα μπορούσε ίσως να συμπεράνει κανείς πως η ανταμοιβή ως τρόπος επιβράβευσης και διαπαιδαγώγησης χρησιμοποιείται πιο ορθολογικά;

Παράδειγμα 4

- KA Liebe Kinder, macht mir auf, ich bin eure Mutter und hab' euch schöne Sachen mitgebracht. σελ. 17
(Αγαπητά μου παιδιά, ανοίξτε μου, είμαι η μητέρα σας και σας έχω φέρει όμορφα πράγματα.)
- KY1 Ανοίξτε, καλά μου παιδάκια. Η μανούλα γύρισε και έχει φέρει δωράκια για όλους. σελ. 76
- KY2 Ανοίξτε, μικρά μου, η μαμά σας είμαι! σελ. 58

Στο παράδειγμα 5, το *όπως η μάνα αγαπάει τα παιδιά της* (ΚΥ1) επίσης ενισχύει την συναισθηση της απόσταση εξουσίας διότι η μητέρα παρουσιάζεται ως ο άνθρωπος που μπορεί να αγαπάει πολύ τα παιδιά και να έχει τη δύναμη να τα 'προστατεύει'.

Παράδειγμα 5

- KA ..., die sie gar lieb hatte und sorgfältig vor dem Wolf hütete. σελ. 17
(τα οποία αγαπούσε πολύ και επιμελώς τα φυλούσε από τον λύκο)
- ΚΥ 1 ..., και τ' αγαπούσε πολύ, *όπως η μάνα αγαπάει τα παιδιά της*. σελ. 76
- ΚΥ 2 -

Στο παράδειγμα 6, η απόσταση εξουσίας που εμφανίζεται ενισχυμένη στο ΚΥ1, μοιάζει να συνάδει με μια αλληλεπίδραση των χαρακτήρων στο ΚΥ1. Ο λύκος ζητά από τον μυλωνά να του ασιπίσει το πόδι, χρησιμοποιώντας φοβέρα (απόσταση εξουσίας: *Αν δεν κάνεις αυτό που σου λέω, θα σε φάω*), στο ΚΥ2 το κάνει μόνος του βουτώντας το πόδι του στο αλεύρι.

Αυτή η αλληλεπίδραση των χαρακτήρων ενδεχομένως να συνδέεται με μια άλλη παράμετρο των Hofstede και Hofstede (2010) την συλλογικότητα, η οποία μοιάζει επίσης να ενισχύεται στο ΚΥ1. Συλλογικότητα ονομάζω την παράμετρο των Hofstede και Hofstede που αφορά την κοινωνική αξία που αποδίδεται στην ομάδα σε αντίθεση με το μεμονωμένο άτομο.

Φαίνεται επίσης η διαφορά ανάμεσα στο αστικό και το αγροτικό-επαρχιακό περιβάλλον από την έλλειψη αναφοράς στον *μυλωνά* στο ΚΥ2, μιας και το επάγγελμα έχει πάψει να υφίσταται σε αστικά περιβάλλοντα.

Παράδειγμα 6

- KA Der Wolf ging fort zu einem Bäcker und sprach: »Bäcker, bestreich mir meine Pfote mit frischem Teig, « und als das gethan war, ging er zum Müller und sprach: »Müller, streu mir sein weißes Mehl auf meine Pfote.« Der Müller

sagte nein. -»Wenn du es nicht thust, so freß ich dich.« Da mußte es der Müller thun. σελ. 17

(Ο λύκος έφυγε για έναν φούρναρη και είπε: «Φούρναρη, άλειψέ μου το πόδι μου με φρέσκο ζυμάρι,» και όταν έγινε αυτό, πήγε στον μυλωνά και είπε: «Μυλωνά, πασπάλισέ μου το λευκό του αλεύρι πάνω στο πόδι μου.» Ο μυλωνάς είπε όχι. -«Αν δεν το κάνεις, έτσι θα σε φάω.» Τότε έπρεπε ο μυλωνάς να το κάνει.)

ΚΥ 1 Ο λύκος τότε, μια και δυο, πάει στο φούρναρη και του λέει: «Χτύπησα το πόδι μου. Άλειψέ μου το με ζυμάρι, να μαλακώσει ο πόνος». Κι ύστερα έτρεξε στο μυλωνά και του λέει: «Κοσκίνισέ μου λίγο αλεύρι πάνω στο πόδι μου». Ο μυλωνάς κατάλαβε: «Κάποιον πάει να ξεγελάσει ο λύκος». Κι αρνήθηκε. Ο λύκος όμως του είπε: «Αν δεν κάνεις αυτό που σου λέω, θα σε φάω». Ο μυλωνάς τότε φοβήθηκε και κοσκίνισε άσπρο αλεύρι στο πόδι του λύκου. Έτσι είναι οι άνθρωποι. σελ. 77

ΚΥ 2 Εξοργισμένος, ο λύκος πήγε τότε στο φούρναρη και έχωσε το πόδι του μέσα στο αλεύρι. σελ. 60

Η απόσταση εξουσίας και η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον στο ΚΥ1 φαίνεται και από το παράδειγμα 7, όπου η μαμά ζητά από το κατοικάκι να πάρει κλωστή, βελόνα και ψαλίδι (ΚΑ, ΚΥ1), ενώ στο ΚΥ2 το κάνει μόνη της, σαν να μην υπάρχει απόσταση εξουσίας την οποία να διαχειριστεί, οπότε και αποσιωπείται και η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον.

Παράδειγμα 7

ΚΑ Die alte Geis dachte, daran, ob sie ihre Kinder nicht noch erretten könnte, sagte darum zu dem jüngsten Geislein: »Nimm Zwirn, Nadel und Scheere und folg' mir nach.« σελ. 18

(Η γριά κατσίκα σκέφτηκε, αν δε θα μπορούσε ακόμη να σώσει τα παιδιά της, γι' αυτό είπε στο μικρότερο κατσικάκι: «Πάρε κλωστή, βελόνα και ψαλίδι και ακολούθησέ με.»)

ΚΥ1 Η κατσίκα τον κοίταξε απ' όλες τις μεριές και είδε πως μέσα στην τουρλωμένη του κοιλιά κάτι χοροπηδούσε. «Αχ, Θεέ μου»,

σκέφτηκε. «Μήπως ο κακός ο λύκος έκανε τα παιδάκια μου μια χασιά και ζούνε ακόμα μέσα στην κοιλιά του;» Γρήγορα στέλνει το μικρό κατοικάκι στο σπίτι, να φέρει ψαλίδι και βελόνα και κλωστή. σελ. 78

ΚΥ2 Πήρε λοιπόν η κατοίκα ψαλίδι, βελόνα και κλωστή, πλησίασε τον λύκο, [...] σελ. 65

3. Άλλες πολιτισμικές αξίες

Στο παράδειγμα 8, το ΚΥ2 αποσιωπεί το 'φανταστικό' που είναι έκδηλο στο ΚΥ1 (το έκτο χώθηκε κάτω απ' τη μεγάλη σουπιέρα και το έβδομο μέσα στο ρολόι του τοίχου). Χάνεται η σημασία στην αξία της επινόησης (το ότι σκέφτηκαν να κρυφτούν για να γλιτώσουν, και οι κρυφώνες που σκέφτηκαν), δίνεται πρωταρχικός ρόλος στον λύκο και η αξία της αντίστασης, της αυτενέργειας σαν να μην βοηθάει στο να επιβιώσει κανείς.

Παράδειγμα 8

ΚΑ Wie sie ihn aber erkannten, versteckten sie sich geschwind, so gut es ging, das eine unter den Tisch, das zweite ins Bett, das dritte in den Ofen, das vierte in die Küche, das fünfte in den Schrank, das sechste unter eine große Schüssel; das siebente in die Wanduhr. σελ. 17-18

(Σαν όμως τον αναγνώρισαν, κρύφτηκαν γρήγορα, όσο καλύτερα γινόταν, το ένα κάτω απ' το τραπέζι, το δεύτερο στο κρεβάτι, το τρίτο μέσα στον φούρνο, το τέταρτο στην κουζίνα, το πέμπτο μέσα στη ντουλάπα, το έκτο κάτω από μία μεγάλη σουπιέρα· το έβδομο μέσα στο ρολόι του τοίχου.)

ΚΥ1 Τρόμαξαν τα κατοικάκια κι έτρεξαν να κρυφτούν. Το πρώτο πήδησε κάτω απ' το τραπέζι, το δεύτερο τρύπωσε στο κρεβάτι, το τρίτο μέσα στη σόμπα, το τέταρτο στην κουζίνα, το πέμπτο στο ντουλάπι, το έκτο χώθηκε κάτω απ' τη μεγάλη σουπιέρα και το έβδομο μέσα στο ρολόι του τοίχου. σελ. 77

ΚΥ2 Με το που άνοιξαν όμως την πόρτα, ο λύκος όρμησε μέσα στο σπίτι και έφαγε μονομιάς έξι από τα επτά κατοικάκια. σελ.61

Στο παράδειγμα 9, διακρίνεται η διαφορά ανάμεσα στο αγροτικό και το αστικό περιβάλλον (με την παράλειψη του *μπακάλη*, στο ΚΥ2), ενώ η αξία της υγιεινής διατροφής προβάλλεται με την αλλαγή της *κιμωλίας* (ΚΥ1) σε *μέλι* (ΚΥ2).

Παράδειγμα 9

- KA Der Wolf ging fort zu einem Krämer und kaufte sich ein groß Stück Kreide, die aß er und machte seine Stimme fein damit. σελ. 17
(Ο λύκος έφυγε για έναν μπακάλη και αγόρασε ένα μεγάλο κομμάτι κιμωλία, την οποία έφαγε και με αυτήν έκανε την φωνή του ψιλή.)
- ΚΥ1 Τότε ο λύκος έφυγε και πήγε στον μπακάλη. Αγόρασε ένα μεγάλο κομμάτι κιμωλία και τό 'φαγε, για να κάνει τη φωνή του γλυκιά και τραγουδιστή. σελ. 76
- ΚΥ2 Τότε ο λύκος έφυγε και πήγε να αγοράσει μέλι για να γλυκάνει τη φωνή του. σελ. 58

Αντίστοιχες διαφορές φαίνονται και στο παράδειγμα 10 όπου σε ένα αγροτικό-επαρχιακό περιβάλλον η μαμά πηγαίνει στο δάσος (ΚΥ1) για να βρει τροφή, ενώ στο ΚΥ2 πηγαίνει στην αγορά.

Παράδειγμα 10

- KA Eines Tags, als sie ausgehen mußte, Futter zu holen. σελ. 17
(Μια μέρα, που έπρεπε να βγει έξω, για να πάει να φέρει τροφή)
- ΚΥ1 Μια μέρα αποφάσισε να πάει στο δάσος να μαζέψει χόρτα. σελ. 76
- ΚΥ2 Φεύγοντας για να πάει στην αγορά. σελ. 57

Βλέπουμε ότι ο λόγος κατασκευάζει πολιτισμικά περιβάλλοντα στα οποία ρέει μια αφήγηση και κοινωνικοποιεί το ακροατήριο. Παρόμοια συνεισφορά φαίνεται να έχει και η συμμετοχή (ή μη) της εικόνας στην αφήγηση. Η συνεισφορά της εικόνας στην καθημερινή επικοινωνία έχει απασχολήσει την έρευνα. Η εικόνα είναι κι αυτή 'κείμενο' (Bader 1976), κι ένα εικονογραφημένο βιβλίο, εκτός από

εμπορικό προϊόν, είναι και κοινωνικό, πολιτισμικό, ιστορικό έγγραφο, κι έχει δυνατότητα κοινωνικοποίησης των νεαρών αναγνώστων. Ειδικά, τα βιβλία με εικόνες είναι σημαντικό μέσο με το οποίο εισάγουμε τα παιδιά στην ιδεολογία της κουλτούρας μας. Είτε με το λόγο, είτε με την εικόνα, δημιουργούνται προσδοκίες για το 'άλλο', που με την σειρά του παρέχει νέες εμπειρίες και δημιουργεί νέες προσδοκίες.

Η συμμετοχή της εικόνας στο ΚΥ2 μοιάζει να συνάδει με τη μικρότερη απόσταση εξουσίας που παρατηρήθηκε μέσα από το λόγο στην εκδοχή αυτή. Το 'βάρος' της μήησης στα κοινωνικά δεδομένα, δεν το έχει εξ ολοκλήρου ο αφηγητής, δίνεται μέσω της εικόνας μια δυνατότητα στον νεαρό αναγνώστη να εξαγάγει συμπεράσματα 'ανεξάρτητα', χωρίς τη βοήθεια του αφηγητή.

4. Συμπεράσματα

Η Zohar Shavit, στο κλασικό βιβλίο της *Poetics of Children's Literature* θεωρεί ότι ο μεταφραστής παιδικών βιβλίων μπορεί να κάνει κάποιες διεργασίες κατά την μετάφραση παιδικής λογοτεχνίας, όπως

- α) την προσαρμογή του κειμένου ώστε να γίνει κατάλληλο και χρήσιμο για το παιδί, σύμφωνα με αυτό που αποδέχεται η κοινωνία (σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή) ως παιδαγωγικά σωστό και β) την προσαρμογή της λογοτεχνικής πλοκής, των χαρακτήρων και της γλώσσας σύμφωνα με τις κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις για τις αναγνωστικές και νοητικές ικανότητες του παιδιού (Shavit 1986: 111-113).¹

Φαίνεται ότι οι κοινωνικές συμβάσεις αλλάζουν και μαζί τους αλλάζουν και οι κυρίαρχες αντιλήψεις του πώς απευθύνεται κάποιος σε νεαρούς αναγνώστες. Το ΚΥ1 φαίνεται να έχει τάση *υπερμετάφρασης*, μεγαλώνοντας το κείμενο και προσθέτοντας αρκετές επιπλέον πληροφορίες, σε αντίθεση με το ΚΥ2 όπου κυριαρχεί η *υπομετάφραση* συνεπικουρούμενη από την συνεισφορά της εικόνας. Τα δύο κείμενα παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ τους, τόσο ως προς τη θέση του παιδιού μέσα στην ελληνική οικογένεια, όσο και στον τρόπο διαπαιδαγώγησης, που έχουν αλλάξει πολύ στη διάρκεια των είκοσι

¹ Μετάφραση της συγγραφέως

χρόνων που μεσολάβησαν ανάμεσα στις δύο μεταφράσεις. Η τιμωρία και οι φοβέρες μοιάζει να μην έχουν θέση πια. Τη θέση τους έχουν πάρει η εμπιστοσύνη, η ισότητα, η ανάληψη ευθυνών και από τα παιδιά. Η απόσταση εξουσίας μεταξύ γονέα-αφηγητή και νεαρού αναγνώστη φαίνεται να έχει μεταβληθεί σημαντικά.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Arizpe, Evelyn και Morag Styles. 2003. *Children Reading Pictures Interpreting visual texts*. London: Routledge Falmer.
- Baker, Mona και Gabriela Saldanha (επιμ.) 2011. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, London: Routledge.
- Grimm, Jacob και Wilhelm Jacob. 1826. *Fairy Tales of the Grimm Brothers*, New Zealand: The floating Press (Μετάφραση: Edgar Taylor).
- Hofstede, Geert, Gert Jan Hofstede και Michael Minkov. 2010. *Cultures and Organizations. Software of the mind. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival*, New York: McGraw Hill.
- Munday, Jeremy. 2004. *Μεταφραστικές σπουδές. Θεωρίες και εφαρμογές*. Μετάφραση: Άγγελος Φιλιππάτος. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Shavit, Zohar. 1986. *Poetics of Children's Literature*. Athens/London: The University of Georgia Press.

Κείμενα

- Jacob und Wilhelm Grimm: Kinder- und Hausmärchen. 2 Bände, Band 1, Berlin 1812/15, S. 17-20.
- Ιστορίες με Ζωάκια των Αδελφών Γκριμ*. 2015. (Μετάφραση: Θεοδώρα Δαρβίρη). Αθήνα: Ψυχογιός.
- Γκριμ αδελφοί (Γιάκομπ και Βίλχελμ). 1995. *Τα παραμύθια των αδελφών Γκριμ*. (Μετάφραση: Μαρία Αγγελίδου) Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.

Ηλεκτρονικές πηγές

- Der Wolf und die sieben jungen Geislein.
[http://www.zeno.org/Literatur/M/Grimm,+Jacob+und+Wilhelm/M%C3%A4rchen/Kinder-+und+Hausm%C3%A4rchen+\(1812-](http://www.zeno.org/Literatur/M/Grimm,+Jacob+und+Wilhelm/M%C3%A4rchen/Kinder-+und+Hausm%C3%A4rchen+(1812-)

15)/Erster+Band/5.+Der+Wolf+und+die+sieben+jungen+Geislein

[Ημερομηνία πρόσβασης: Απριλίου 2016]

Wikipedia Αδελφοί Γκριμ

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CE%BF%CE%AF_%CE%93%CE%BA%CF%81%CE%B9%CE%BC

[Ημερομηνία πρόσβασης: 23 Απριλίου 2016]

Wikipedia Ο λύκος και τα εφτά κατσικάκια

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F_%CE%BB%CF%8D%CE%BA%CE%BF%CF%82_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CF%84%CE%B1_%CE%B5%CF%80%CF%84%CE%AC_%CE%BA%CE%B1%CF%84%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CE%BA%CE%B9%CE%B1

[Ημερομηνία πρόσβασης: 30 Απριλίου 2016]

Το ελληνικό παραμύθι

<http://blogs.sch.gr/2lyk-pat/files/2013/06/to-elliniko-paramythi.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 28 Απριλίου 2016]

Λογοτεχνία και σκέψη

http://logotexnia-ch.blogspot.gr/2013/10/blog-post_18.html
[Ημερομηνία πρόσβασης: 30 Απριλίου 2016]

Για τη συγγραφέα

Η Κατερίνα Ιατρίδου είναι πτυχιούχος Γερμανικής Φιλολογίας από το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Παρακολούθησε επίσης το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μετάφραση-Μεταφρασεολογία του ίδιου πανεπιστημίου. Εργάζεται ως καθηγήτρια, ενώ παράλληλα είναι βαθμολογήτρια παραγωγής γραπτού λόγου και γραπτής διαμεσολάβησης καθώς και εξετάστρια προφορικών εξετάσεων του Κρατικού Πιστοποιητικού Γλωσσομάθειας (ΚΠΓ). Είναι φυσική ομιλήτρια ελληνικής και επίσης μιλά αγγλικά και γερμανικά. Η συμβολή της στον ηλεκτρονικό τόμο *Διαγλωσσικές Θεωρήσεις* είναι μια επιμελημένη εκδοχή της έρευνάς της στο μεταπτυχιακό μάθημα «Μεθοδολογία Μεταφραστικής Έρευνας», με διδάσκουσα την επιμελήτρια του η-τόμου.